

SUOMEN TEOLLISUUSLEHDEN

Kotitaiide

V * Lokakuu * 1902

OSASTO (B) KOTITALUSTÖIDEN JA PII- RUSTUSOPETUKSEN OPASTUSTA VARTEN

ЕІ ОРРІ ОУРЯНН КАНДН
ТАНО ЕІ ТҮОННН ЧАН-
ТЕРЕЕРЕ. * * * * *

TOIMISTUSTA avustavat: G. H. Brander ·
Oiva Corander · Hilja Huchtman · F. Jo-
hela · T. Järveläinen · Albin Järvinen ·
F. H. B. Lagus · Amalia Lindfelt ·
Lauri Mäkinen · Usko Nyström · Vilho
Penttilä · Anna Sahlstén · Josef Sten-
bäck · Hilda Söderström · Lilli Törn-
udd · Fr. Wetterhoff · Hug. Wikstén sekä
eräät seminaarien työnjohtajat ym. ym.

TOIMISTUSPÄIKKÄ: Jyväskylässä; os.: arkkitehti
Yrjö Blomstedt. * * * * *

KONTOORI: Helsingissä Vladimirink. 1; os.: Suomen
Teollisuuslehti. * * * * *

LEHTIHINNAT: 8 mk H:gissä, 8 mk 50 p. ristositeessä.
B-osastoa voi tilata myös erikseen 3 mk. H:gissä
ja 3 mk 50 p. ristositeessä. Kotitaiide ilmestyy
herran kuussa vuoroin A-, vuoroin B-osastona.

Tämän numeron toimitti Yrjö Blomstedt.

I V-KERTÄ.
(B) V.

PIIRUSTUS- JA TAIDEOPETUS SEKÄ KOULUKÄSITYÖT KESKUSTELUN ALAISIKSI TULEVAAN SEMI- NAARINOPETTAJAIN KOKOUKSEEN.

Koska Koulutoimen Ylihallituksen aloitteesta on nostettu kysymys yleisestä seminaarinopettajain kokouksesta, rohkenemme esittää, että täällä erityisen käsittelyn alaiseksi joutuisivat piirustus- ja käsityöopetus sekä yleensä taiteellinen kasvatustyö, jotka nykyisin ovat suuren huomion esineenä Euroopan ja Amerikan koko laajalla koulualalla.

Olisi erittäin tärkeätä, että erinäisten aineiden opettajat, jotka tavalla tai toisella joutuvat kosketuksiin yllämainittujen aineiden kanssa ja voivat vaikuttaa taiteelliseen kansamme kasvatukseen, saisivat tilaisuuden neuvotella opetuksen ja kouluolojen mukauttamisesta uudempien aatteiden jälkeen. Tiedämme, miten vähän meillä esim. piirustus-, käsityö- ja mittausoppi todellisuudessa ovat sisäisessä yhteydessä keskenään. Jokunen vähäisempi kosketus tosin on havaittavissa, muttei suinkaan siinä määrässä, kuin se oikeastaan olisi mahdollinen ja suotava. Tässä ei ole tilaisuus tarkemmin perustella väitettä, mutta voi sanoa, että yleinen kokemus on sen osottanut. Ei myöskään ole luonnontiedon, maantiedon tai historian opetuksessa pyritty esim. piirustuksen kanssa yhteistoimintaan, vaikka olisi niin lukuisia, sopivia yhtymisen mahdollisuuksia. Osaksi lienee piirustusopetuksessa yritetty yhtä ja toista tässä suhteessa, mutta sitä ei suinkaan voi sanoa noista muista aineista. Luonnontieto kulkee omaa tieteellistä suuntaansa eikä yleensä käytä apunaan piirustusta, vaikka sillä olisi tässä oivallinen auttaja ja varma tulkki semmoisissakin tapauksissa, jolloin ei sanat ja selitykset riittä tietoja ilmaisemaan. Maantieto samoin; eikä historiakaan suuresti auttane piirustusopetusta tyyliopissa tai muussa taideharrastuksessa. Ainakaan ei liitupalaseen yleisesti uskallettane tarttua, milloin kaunopuheisuus ei riitä esim. vanhojen egyptiläisten, kreikkalaisten tai roomalaisten ihmeellisistä taiteenilmauksista selkoa tekemään. — Täten kasvatetaan lapsistamme ja opettajistamme ihmisiä, jotka ovat omiansa paljon

puhumaan, mutta vähän perinpohjaisesti tietämään ja tekemään. Kirjasta oppiminen voitaisiin kyllä olla helppoa, mutta kun tulee kysymykseen luonnosta itse oppiminen tai oikea näkeminen ja täten saadun tiedon selvä ilmaiseminen toisten havaittavaksi, esiintyy eteemme „kamariherra“ täydessä loistossaan. Usein on esim. ylemmilläkin koulun asteilla tilaisuudessa näkemään, miten hatara käsitys oppilaalla on luonnosta, tavallisimpien puitten lehdet ja kasvien kukat, vieläpä näiden päivärivitkin ovat epäselvillä. Piirustusopetuksen on mahdoton tässä suhteessa ehtiä edemmäksi kuin yksityisillä esimerkeillä tutustuttaa näihin luonnonsalaisuuksiin, opettaa oikealla tavalla näkemään ja tarkasti kuvaamaan tutkittua luonnonaihetta sekä osottaa pääpiirteissä luonnonvaltakunnan taidesalaisuudet. Sama on maantiedon, historian, mittausopin y. m. aineiden laita. Olkoon näiden aineiden oma asia ottaa käytäntöön ja täydentää tieteellisempien lakien ja järjestelmällisempien havaintojen perustalla herätetyn harrastuksen ja saavutetun harjoituksen esitulokset. Paljon varmempiin ja laajempiin tuloksiin varmaankin tultaisiin, jos monisanasten selitysten sijasta vaadittaisiin oppilasta kuvien tai valmistamiensa esineiden muodossa tulkitsemaan käsitteitään. Olishan opettajallakin täten varmempi tieto todellisesta oppilaan tietomäärästä. Sanalla sanoen piirustuksen opettajien olisi lähestyttävä muita asianomaisia aineita ja päinvastoin. Käsityöopetuksen samoin, esim. piirustusta, muoto- ja mittausoppia, laskuoppia, terveysoppia ja voimistelua, ja näiden vuorostaan käsitöitä. Enemmän siis yhteistyötä ja yhteistoimintaa opettajienkin kesken näihin eri opetusaineisiin nähden!

Eräs seikka joka erityisesti sopisi yhteiskeskustelun alaiseksi ottaa mainitussa kokouksessa, olisi yleinen kansan kauneusaistinkasvatustyö eli taideopetus, johon koululla sinänsä on hyvä tilaisuus. Kaunis koulutalo ulkoa ja sisältä; taideteoksia koulusaliin; sieviä, taiteellisia opetusvälineitä ja kuvastoja; siistiä, aistikkaita kuvilla varustettuja kirjoja ja kuvakirjoja lapsille; puu- ja kasvitarhat kou-

tenkä voidaan nyt ihmisarvon väärä arvioiminen poistaa? Mitenkä saattaa ihmisessä herättää tällaista muuntunutta mielialaa, että he oppivat kunnioittamaan sitä, mikä todella on kunnian arvosta; antamaan arvoa rehellisesti eteenpäin pyrkivälle työmiehelle, minkälaiseen työhön kaitselmus milloinkin lie hänet kutsunut? Eli — mikä on järjen kehityksen kanssa yhdistävä sydämmen, luonteen, siveellisyyden eli sanalla sanoen, edistää samalla ihmisen älyllistä ja siveydellistä s. o. ainoata todellista sivistystä? Ainoan keinon tähän katsomme olevan *työssä*, nim. älyllisen ja ruumiillisen työn yhdistyksessä. Enemmän kuin muuten on tätä meidän aikanamme muistettava, koska entisen ankaruuden sijaan kasvatuksessa on tullut mitä nurinkurinen velttous. Erityisestä rakkaudesta lapsiinsa tahtovat vanhemmat kaikilla keinoin sääliä heidän heikkoja voimiaan — heidän on opittava kaikkea mutta mahdollisimmin vähällä vaivalla — eivätkä he näe, että juuri tämä voimien ponnistaminen on lapsen sekä henkiselle että ruumiilliselle kehitykselle yhtä välttämätön, kuin itse se ilma, jota he hengittävät. Jokaisella ihmisellä on lisäksi, ennenkuin hän tuollaisten onnettomien kasvatusperuslauseitten kautta on tullut aivan harhasuunnille, syvä työn ja toimen tarve. Useimmilla on, ainakin meidän maan nykyisellä kehityskannalla, olemassa tämä *ulkoisen ruumiillisen* toimen tarve. Veistämiseen, nikartelemiseen, neulomiseen, lyhyesti, käsillään muovailemiseen on halua kaikkein useimmilla lapsilla, kun sensijaan harvat tuntevat määrättyä halua lukemiseen ja oppimiseen.

Kun nyt on tullut tavaksi, että jokainen poika, joka on syntynyt varallisemmista vanhemmista, taikka herrassäädystä, välttämättä on tehtävä lukumieheksi, virkamieheksi tai joksikin sellaiseksi, seuraa siitä että kaikkein useimmat jäävät kutsumuksestaan osattomiksi, pakotetaan uralle, johon heillä ei ole halua ja siis ei kykyä, kadottavat alkuperäsen rakkautensa *kaikkeen* työhön, *kaikkeen* toimeen, tulevat veltoiksi, haluttomiksi, nautinnonhimoisiksi, kelvottomiksi ja kuluttavat elämänsä ilman hyötyä ja iloa. Jos tähän vielä yhtyy taloudellinen puute, seuraa huolia kaikenlaatuisia ja usein lopuksi täydellinen kurjuus. Jos taas lapsella on kutsumusta älylliseen toimintaan ja tarvetta lukemaan ja tutkimaan eikä hän saa tilaisuutta niiden tyydyttämiseen, ei vaarat suinkaan ole vähemmät; hänestä tulee tavallisimmin kelvoton, vilkas mutta kestämatön ruumiillisen työn tekijä, joka usein on väkijuomiin taipuvainen ja varsin usein tulee vietellyksi todellisiin rikoksiin. Vankilamme ja ojennuslaitoksemme varmaankin säilyttävät muuriensa sisällä useita sellaisia loistavia, hävitettyjä luonnonlahjoja. Olemme tällä kaikella vain tahtoneet saada sanotuksi tuon tosin teoriassa kieltämättömän, mutta käytännössä sitä enemmän unohdetun totuuden, ettei kukaan rannasematta riko sitä lakia, jonka kaitselmus on hänen olemukselleen määrännyt, että siitä monta sekä yksityistä että yhteiskunnallista onnettomuutta on syntynyt sekä että tämän

hengen parannuksessa on suurempi reformi kuin monessa muotomuutoksessa.

Jos siis jokaisella ihmisellä on erityinen kutsumuksensa, on heillä toki kaikilla joku yhteinenkin: tämä toiminnan tarve ja uskonnollisen sekä yhteiskunnallisen elämän yleisempi tarve. Vasta kun itsekkyyks tai välinpitämättömyys ovat ylivoimaan päässeet, ovat myös nämät pyyteet sammuneet. Mitenkä nyt on järjestettävä se koulu, jossa sama-aikaisesti tätä yhteistä voimaa voidaan kehittää ja jossa jokaista yksilöllistä taipumusta voitaisiin edistää? Emme luule sen voivan tapahtua vanhoissa oppisaleissa, sillä ne ovat yksinomaan tietopuolisia, emme myöskään useissa paikoin olevissa ammattikouluissa, sillä ne ovat yksipuolisesti käytännöllisiä, mutta molempien yhteydessä. Kuvittelemme näet koulua, jossa ruumiillinen ja älyllinen työ niin yhdistettäisiin, että oppisalien (eli oppisalin) ohessa olisi työsaleja (käsitämme luonnollisesti tässä työtä sen tavallisessa ruumiillisen työn merkityksessä); tietoaiteiden opettajien ohella, useiden ammattilajien opettajia; paitsi opetustunteja yhdessä, myös toisessakin, ja yhteisesti kaikille uskonnollisen, siveysopillisen opettajan ja opetuksen. Kun järki ja sielunvoimat ovat tulleet toimintaan toisessa huoneessa, on se saava *lepoa* ruumiillisen toiminnan aikana toisessa ja päinvastoin. Älköön sanottako, että täten syntyy liikaa työtä ja voimanponnistusta; sillä samoinkuin minkäläisen ruumiillisen työn tahansa tekeminen on puhdas nautinto ajatustyöhön väsyneelle, samoin on ruumiillisesti väsyneelle lepoa sielun toiminnasta. Joutoajan hetket, jotka seuraisivat näin hyödyllisesti käytettyä päivää, tulisivat silloin vasta oikein nautintorikkaiksi ja onnellisiksi. — Ainoastaan koulussa, joka on tämän aatteen mukaan järjestetty, voidaan jokaisen oppilaan kutsumusta elämää varten havaita ja täyttää. Tästä seurasi luonteen terveys ja tuoreus, jota nyt, sen pahempi, liian paljon kaivataan ja jonka luulemme ainoastaan täten voitavan saavuttaa“.

Yllä esitetyt, puoli vuosisataa sitten lausutut ajatukset eivät kenties herätä erityistä huomiota meissä, jotka tiedämme ne kohta 35 vuotta olleen osaksi toteutettuina oman maan kansakouluissa. Mutta sitä enemmän kummastelemme, että n. 20 vuotta senjälkeen, kun Hedlund nämä ajatuksensa oli julkaissut, hänen omassa maassaan vain pari koulua oli olemassa, joissa käsityötä opetettiin, nim. Nääsin käsityöoppilaitos (per. 1872) ja Palmgrenin yksityislukio Tukholmassa (per. 1875).

Mutta katsokaamme millaisen suunnitelman mukaan Hedlund arveli tuota koulua järjestettäväksi. Hän sanoo tästä:

„Ajatelkaamme 100 lukumäärän lapsia. Näistä oletamme, että korkeintaan 20 luonnostaan ovat määrättyt etupäässä älylliseen toimintaan; jäljellä olevat 80 aikovat ruumiillisen työn tekijöiksi. Näille 20 tarjotaan joko yhdessä eli useammassa huoneessa opetusta kaikissa opillisen sivistyksen tarpeellisissa aineissa, kuten vanhoissa ja uusissa kielissä, matematiikassa y. m. Oppitunteja näillä

olisi noin 5 à 6 päivässä, joista esim. 3 aamupäivällä ja 2 i. p. Jällellä oleva aika, s. o. 6—7 aamulla ja 5—8 illalla, olisi heillä työskentelyä työhuoneessa. Noille 80 sitä vastoin riittäisi hyvin 2 à 3 tunnin luku-aika päivässä, s. o. he seuraisivat oppisaleissa toisia yleisimmissä aineissa, kuten uskonnossa, historiassa, maantiedossa y. m. ja käyttäisivät enemmän aikansa työhuoneissa. Opetus näissä aineissa asetettaisiin mikäli mahdollista „sokraatiselle“ kannalle. Ruumiillista työtä varten tarvittaisiin joko yksi suuri eli useampia pienempiä huoneita. Nämä olisivat silloin varustettavat kirjoitus- ja piirustus-pöydällä, sorvikoneilla, höyläpenkeillä y. m. Jokainen oppilas saisi aluksi työskennellä jollakin näistä ammateista, mutta pitäisi heidän sittemmin valita joku määrätty näistä. Opettajaksi valittaisiin joku asialle kunnollinen kisälli (gesäll), joka kuten verstaassa ainakin itse olisi työssä oppilaitten kesässä. Työn tulokset, jotka alussa olisivat vähäiset, mutta vuoden tai parin päästä eivät varmaankaan olisi vähäarvoiset, voisivat joutua ammattiopettajalle, joten hänen katsantonsa tulisi huolellisemmaksi, tai mieluummin lapsille itselleen. He saisivat täten kehotusta itse saamaan jotakin työllään aikaan, vieläpä ansaitsemaan sillä ja ylläpitämään itsensä työllään. Juuri tämän työn siveelliseen vaikutukseen panemme äärettömän suuren painon. — Lopetetun työpäivän jälkeen pantaisiin näytteille ja arvosteltaisiin kaikkien työt, pidettäisiin yleisiä keskusteluja uskonopissa, historiassa, luonnontiedossa; harjotettaisiin laulua y. m. — Tähän tapaan olemme ajatelleet, että koulu olisi ja voitaisiin nyky-aikana järjestää. Elinkeinovapaus voisi tässä kantaa hedelmiä, työmies tulisi kohotetuksi inhimilliseen sivistykseen ja sellaisena kunnioitetuksi. Väitteihin, joita voidaan tehdä itse ajatusta vastaan, olemme valmiit vastaamaan; vaikeudet, käsitämme me paremmin kuin kukaan, mutta olemme täysin varmat siitä, että nämä vaikeudet voidaan voittaa. Älköön senvuoksi vastattako meille nyt samoin kuin aina, milloin joku uusi, ei aivan tavallinen ajatus esitetään: „Aate on kauris, mutta ei ole toteutettavissa;“ sillä me tahdomme ja me *tulemme* Jumalan avulla, joskin elämämme uhalla, kerran sen toteuttamaan“.

Että Hedlund tällä suurisuuntaisella, vaapaamielisellä tuumallaan käyttää ruumiillista työtä sivistysvälineenä tarkoitti täyttä totta, siitä on hän — sanoo Salomon — näyttänyt epäamättömiä todisteita. Niinpä hän 1849—1851 ollessaan „Örebro Tidningin“ toimittajana kävi säännöllisesti eräässä suutarin verstaassa työssä. Saadaksensa toimeen „älyllisen ja ruumiillisen työn yhdistämisen“ pani „toimittaja-suutari“ työpajassa käytäntöön sen tavan, että työmiehet kukin vuoroonsa lukivat ääneensä tovereilleen, tavallisesti „Örebro Tidningiä“, jossa sen ajan tavan mukaan esiintyi paljon vieraskielisiä, latinalaisia ja ranskalaisia sanoja. Kun Hedlund nyt huomasi miten miehet lukiessaan väntelivät noita sanoja, ajatteli hän: „Istut kirjoituspöytäsi ääressä luullen kirjottavasi kansalle, mutta

niinpä eivät he ymmärrä sanojasi, ei ajatus-tasi“. Suutarin verstaassa saadun kokemuksen nojalla Hedlund sitten alituisen ja menestyksellä teki työtä „kielen perkauksen“ alalla, sanoo lopuksi Salomon.

Hedlundin edellä esittämä uusi ehdotus koululaitoksen järjestämiseksi herätti huomiota m. m. Ruotsin koululaitoksen uudistajassa, kreivi Torsten Rudenschöldissä, joka sen johdosta kutsutti hänet luokseen. Hän näkyikin muuten saaneen paljon vaikutuksia Rudenschöldin aatelmasta „säätykiertokulusta“, jonka mukaan jyrkkä raja ruumiillisen työntekijän ja muiden yhteiskuntaluokkien välillä olisi poistettava. M. m. eräässä sepitelmässään „kasvatuksen perusteista“ vuodelta 1864 — siis samaan aikaan, kuin Uno Cygnaeus aatteitaan kansalaiskasvatuksesta esitti — Hedlund panee suurta painoa „*harmooniseen*“, sopusointuiseen kehitykseen sekä kasvatuksen johtaviksi perusteiksi määrää:

„että kasvatuksen ja opetuksen tarkoitus on osaksi kehittää voimakasta ja sopusointuista yksilöllisyyttä, osaksi synnyttää hyödyllisiä yhteiskuntajäseniä; että harmoonisen kehityksen tulee tarkoittaa *kaikkia* sekä älyllisiä että siveellisiä sielun kykyjä sekä samalla ruumiin voimaa ja terveyttä; että humanisen sivistyksen ja käytännöllisen elämän vaatimukset eivät ole toistensa kanssa ristiriidassa, vaan päinvastoin mitä lähemmin sulavat yhteen;

että erikoisopinnoita ei pidä tehdä yleiseksi, sekä

että yksilöllisiä taipumuksia on erittäin huomioon otettava, mutta niiden kehitys ei siltä saa tapahtua yksipuolisesti.

Tässä Hedlundin kirjoitelmassa, joka kirjoitettuna jo 38 vuotta sitten, on paljon „jo lihaksi ja vereksi nykyisissä kouluissamme muodostuneita aatteita“ — kuten Salomon sanoo — mutta onpa siinä vielä paljon sellaisia huomiota ansaitsevia kohtia, joita vielä kaipaisi ottaa varteen uudistuksia kouluoloissa toimeenpantaissa.

Erityisesti mainittakoon vielä tästä kirjoitelmasta se osa, jossa puhutaan „*Käytännöllisestä elämästä*“. Tässäpä ilmenee juuri hänen puhtaasti aatteellinen katsantokantansa käsityö-opetuksen kasvattavasta arvosta koulussa, tuo sama ajatus, joka myös tavataan sekä Soldanilla että erittäinkin Cygnaeuk-sella. Sanansa kuuluvat tässä kohdin:

„Käytännöllisessä elämässä on jonkun käsityön eli „veiston“ (slöjd) taidon omistamisesta aina suuri arvo sekä miehille että naisille. Myöskin se, joka ei tarvitse toimeentuloaan varten harjottaa tällaista taitoa, huomaa siitä olevan sekä hyötyä että tyydytystä. Useammalle kuin yhdelle henkilölle on tällainen nuoruudessa saavutettu kätevyystaito koitunut pelastukseksi hädästä ja huolesta ja riippumattomuuden perustukseksi.

Mutta samalla on tähän tarvittava harjoitus erittäin omiansa herättämään ja kehittämään useita sekä älyllisiä että siveellisiä kykyjä sekä myös kaunotaitteellista aistia. Jokainen käsityö vaatii tarkkaa huomiokykyä;

myöskin kysytään siinä harkintaa ja kekseliäisyyttä vaikeuksia voittamaan. Toimintahalu ja käytännöllinen luonne saavat tästä parasta ravintoa; pyrkimys aikaansaada hyvää ja kaunista työtä sekä mielihyvä, joka seuraa onnellisesti valmistunutta sellaista, vaikuttavat terveellisesti järjestys- ja kauneusaistiin samalla kuin se lisää kätevyystaitoa. Ruumiillinen työ, joka on yhtynyt useampiin käsitöihin, terästä lihasvoimaa ja elähtyttää verenkiertoa*). Katse lepienokaista, kun hän palaa sorvipenkistä ja luvuistaan: ensimmäisessä tapauksessa kukostavat punaset ruusut poskilla ja silmä palaa ilon tulta; toisessa tapauksessa ei aina niin ole laita.

Pidämme siis jonkin käsityön eli puu-

*) Kaikki alleviivaukset meidän.

tarhanhoidon harjotusta, kuuluvana kasvatuksen ja opetuksen perusteihin, ei ainoastaan kehittävän kätevyystaidon arvon tähden käytännöllisessä elämässä vaan myös itse harjoituksen terveellisen vaikutuksen vuoksi sielunvoimien sopusointuiseen kehitykseen sekä ruumiin terveyteen ja voimaan“.

Ilmeneepä näissä Hedlundin selvä-älyisissä lauseissa tosiaan ajatuksia, jotka yhä vielä ovat käsityöpedagogiikassa mitä modernisimpiä. Saanemme vielä tilaisuuden erityisesti tehdä selkoa siitä, mitenkä Hedlund Ruotsin valtiopäivillä, jossa „hän oli niin kotiintunut, että siellä eri kammareissa voimennä sekä sisään että ulos mielensä mukaan“, ajoi käsityöasian kehitystä etenkin kansakouluissa ja seminaareissa.

Y. B.

Jyväskylän seminaarin III:n luokan oppilasten valmistamia huonekaluja.

Tehdyt Arkkitehti Yrjö Blomstedtin piirustusten mukaan.

VIELÄ UUSI HÖYLÄPENKKI KANSAKOULUJA VARTEN.

Kansakoulunopettaja Otto Lappalainen oli viime kesänä Kuopion opettajakokouksen yhteydessä asettanut näytteille suunnittelemansa höyläpenkin. Koska, mikäli myötäseuraavasta opettaja Lappalaisen piirtämästä kuvasta ja hänen selityksestään voimme päätätä, tällä höyläpenkillä on monta hyvää puolta, tahdomme esittää sen tässä, vaikka emme vielä itse olekaan olleet tilaisuudessa näkemään tai koettelemaan sitä. Annamme opettaja Lappalaisen itse puhua puolestaan. Eräessä painetussa ilmoituksessaan sanoo hän:

„Tavalliset puusepän penkit ovat jotenkin yleiseen vielä maalaiskansakouluissa käytännössä. Ne kumminkin ovat lapsille luonnottoman korkeita, tarpeettoman suuria ja tilaa ottavia sekä lisäksi kalliita. Harvoin jaksaa koulu saada niitä tarpeeksi paljon. Nyt kumminkin, jolloin luokkaopetusta käsitöissäkin yhä enemmän ruvetaan kannattamaan ja vaatimaan,

on välttämätöntä saada jokaiselle oppilaalle erityisest korkeuden y. m. puolesta häntä varten sovitettu höyläpenkki, jossa hän saa häiritsemättä työskennellä.

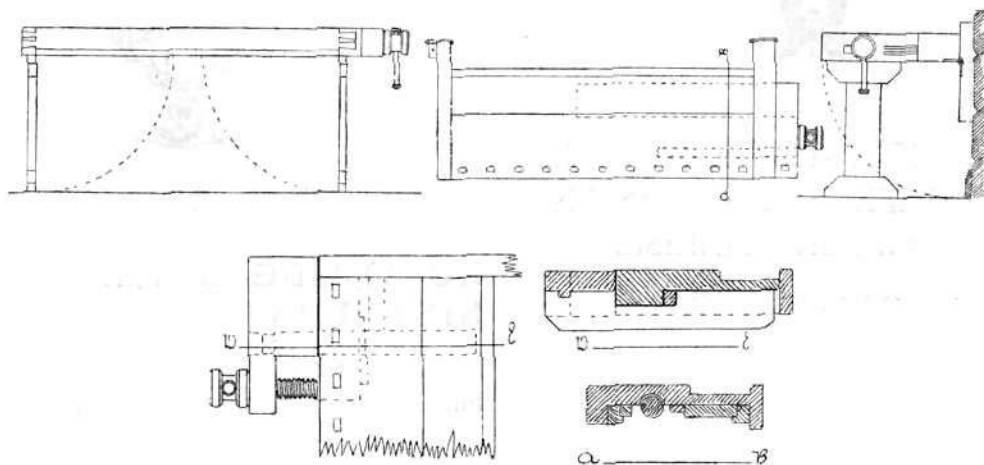
Tätä tarkoitusta silmällä pitäen on allekirjoittanut suunnitellut uuden höyläpenkin kansakouluja varten ja tarjotaan se nyt tilattavaksi. Uutuutena siinä on vahva ja yksinkertainen leukarakennus. Leuka siinä kovalle kiristäessä ei supistu toiselta puolelta enemmän kuin toiselta. Se onkin saanut asiaatuntevain tunnustuksen. Penkki kiinnitetään saranoilla sivusta seinään. Näin on saatu kiinnityspisteiden väli suureksi ja penkin etureuna pitkin pituuttaan vapaaksi. Kun penkkiä ei tarvita, voidaan jalat, jotka myös ovat saranoissa, kääntää alle ja laskea penkki alas riippumaan seinää vasten, jopa ottaa seinästä irti kuten ovi saranoiltaan ja korjata pois. Käyttäessä on penkki kokonaan liikkumaton. Seinä jää penkin ulkoreunasta yhtä kauas kuin penkki on korkea. —

Sivuruuvi on irtiotettava ja voidaan kiilan avulla kiinnittää mihin tekemääni höyläpenkkiin tahansa. Sitä siis tarvitaan vain yksi kussakin koulussa.

Vaikka penkkejäni voidaan asettaa joka paikkaan, missä vain vapaata seinää on (akkunain kohdalle myös), ei niitä joka tapauksessa saada riittävää määrää mahduttamaan. Siksi valmistetaan samanlaisella leukarakennoilla varustettuja ja muuten samanlaisia penkkejä sarjaan kiinnitettäviä (vähint. 4 kpl. sarjaan). Penkit voidaan kaksi ruuvia käsin avaamalla saada sarjapuusta erilleen ja raivata pois. Penkit ovat päästä kiinni sarjapuussa niin että koko etusivu on vapaa. Jalat tukee penkkiä molemmista päistä ja muuten on penkki niin kiinnitetty ettei epävakaisuutta ole olemassa.

Penkit valmistetaan Osakeyhtiö „Puusepän“ tehtaassa Kuopiossa. Niitä tehdään kolmea eri korkeutta, nim. 60, 65 ja 70 cm korkeita. Näistä ovat matalimmat pienempiä ja korkeammat suurempia oppilaita varten.

Opettaja O. Lappalaisen suunnittelema oppilas höyläpenkki.

Penkien hinta on Smk 16: —, sivuruuvista erikseen Smk 4: —, vapaasti rautatievaunussa Kuopion asemalla tai laivassa Kuopion satamassa.“

Kuten näkyy, saattaa tämä höyläpenkki olla varsin sopiva käsityöhuoneessa, jota samalla käytetään voimistelusalina, sillä silloin voidaan penkit nostaa ylös seinille. Erästä seikkaa kumminkin luulemme täytyvän pitää tässä penkissä epäkäytännöllisenä, nim. että poikkisahaustyötä on vaikea sen tukeessa suorittaa. Tämä työ on näet — jos tahdotaan normaalisahausasentoa säilyttää — suoritettava eturuuvien puoleisessa penkin päässä, seinän lähellä ja epäilemme, että edes lyhyelle lasten jännesahalle jää kyllin tilaa vapaaseen liikkeeseen seinän ollessa edessä. Tosin voi sahauksen edullisesti suorittaa erityisen tappien väliin kiinnitettävän sahauskulman nojassa ja olisikin tällaista suositeltava varsinkin Herra Lappalaisen penkissä käytettäväksi. Siinä lienee siis samantapainen vika, kuin eräässä entisessä opettaja F. V. Valtosen keksimässä, kansakouluja varten tehdyssä, höyläpenkissä, joka toisesta päästään kiinnitetään saranoilla

seinään. Tässä nim. tullaan pitempiä töitä tehdessä höyläämään myös vasten seinää.

Mahdollisesti kumminkin voi esitetyssä Herra Lappalaisen penkissä tuon työn suorittaa, jos esineen pitää etupihdin reunalla ja semminkin, jos, kuten suotavaa olisi, lyhyet puukkosahat tai selkäsahat tapaiset (ilman selkärautaa) jännesahain sijasta enemmän joutuisivat käytäntöön, kuin näihin asti on tavallista. Kaikissa tapauksissa näyttää tämä uusi keksintö ansaitsevan kaikkea tunnustusta ja kannattaisi kaikkien opettajien siihen toden teolla tutustua. Hinnan tavaton halpuus ei estä jokaiseen kansakouluun hankkimasta ainakin koehöyläpenkkiä.

Olisi muuten suotavaa, että niiden eri höyläpenkilajien suhteen, joita on olemassa, erittäinkin myös viime numerossa esitetyn uuden Herra T. Järveläisen höyläpenkin suhteen, tässä lehdessä asianomaiset koekiljat antaisivat lausuntonsa. Omasta puolestamme tahdomme ottaa ne kokeenalaisiksi Jyväskylän seminaarin harjotuskoulussa ja tulemme niistä ajallansa

antamaan havaintoomme perustuvan lausunnon. Varsin tärkeätä olisi, että tässä tärkeässä kansakoulun höyläpenkki-kysymyksessä, kansakoulujen johtokunnat pääsisivät selville, millainen höyläpenkki kouluihin on edullisin hankkia. Höyläpenkki voi näet samoin kuin luku- ja kirjoituspenkkikin vaikuttaa erittäin suurella määrällä oppilasten *terveys-suhteisiin*. Liian matala synnyttää koukkuniskaisuutta, on haitallinen verenkielulle ja lihasten säännölliselle muodostumiselle y. m.; liian korkea taas muodostaa työntekijän ruumiissa vinoutta j. n. e.; puhumattakaan siitä, että itse työnteko kärsii siitä, jos höyläpenkki ei ole lapsen pituuden, ruumiin voimien y. m. oleellisten vaatimusten mukaan sovitettu.

Tässä yhteydessä katsomme velvollisuudeksemme huomauttaa, että viime numerossa olleessa — ei meidän kirjottamassa — Herra T. Järveläisen höyläpenkki-ilmoituksessa on aivan erehdyttävästi sanottu, että „näihin — nim. Järveläisen höyläpenkkeihin — lisätty *sivuruuvi ei entisissä sarjahöyläpenkeissä ole ollut*“ ja että tämä m. m. olisi etu, „mitä näillä penkeillä

on tavallisiin Mikkelsenin sarjahöyläpenkkeihin nähden“. Aksel Mikkelsenin sarjahöyläpenkeissä on nim. jokaisessa tuo „sivuruuvi“ olemassa. Tämä seikka nähdään sekä Mikkelsenin omassa Sløjdaere-kirjassa (painettu v. 1894) julkaistussa kuvassa (s. 26) että myös Otto Salomonin kirjassa „Handbok i pedagogisk snickerislojd“ (painettu 1890) kuvissa IX ja X.

Koska lienee huvittavaa nähdä ja vertailla, missä määrässä lehdessämme julkaistuissa Herra Järveläisen ja Lappalaisen höyläpenkeissä on parannuksia ja etuja ennen keksittyjen rinnalla, toivomme voivamme julkasta lehdessämme tanskalaisen, norjalaisen, ruotsalaisen, ranskalaisen, erään englantilais-amerikalaisen sekä vielä opettajain Valtosen ja Fribergin kouluhöyläpenkin ja tavallisen suomalaisen ammattinikkarin höyläpenkin. Tämä tulee tapahtumaan ainoastaan edellytyksellä, että ensi vuonna Kotitaide-lehti vielä „pysyy hengissä“, sillä pieni tilaajamäärä ei suuria lupaa.

Y. B.

VÄHÄN LISÄYSTÄ KOTITAITEEN VIIME NUMEROSSA OLLEESEEN LEHTORI EERO MÄKISEN ELÄMÄNTYÖHÖN.

Suurella jännityksellä on moni lukenut kertomuksen lehtori Mäkis-vainajan elämäkerrasta ja siitä työstä, joka on ollut omiaan yleisölle valaisemaan tuon suuren miehen korkeita ihanteita, sekä sitä pyrkimykseen päämaalia, johon uuttera työninto vähäisenkin mökin pojan saavuttaa. Hän oli väsymätön korven raataja, oikein sellainen „Kontinkorpelainen“, joka perkasi „kolkon korvenkin viljavainiokseen“ ja joka omia vaivojaan huomaamattaan hilpein mielin ja kevein askelin kulki ihanteidensa rakkailla työvainioilla.

Kaiken sen lisäksi mitä edellisessä numerossa on Eero Mäkisestä sanottu, voin vaan lisätä, että hän oli aina raittiudenkin lämmin ystävä ja siksipä hän juuri mielellään teroittikin siihen nuorisoon, joka vuosi vuodelta siirtyi alkeistietojen levittäjinä kansamme keskuuteen, raittiuden korkeita ihanteita. Moneen tuhatteen nouseva lehtori Mäkisen käsityöopetusta nauttanut miesjoukko seminaarissa ja hänen omassa tehtaasaankin työskennellessä on löytänyt opettajassaan kelpo esikuvan, väkijuomista ja tupakastakin ehdottomasti raittiin miehen, ja voipi siis mieluisimmalla kiitollisuudella jälkimaailmalle todistaa, että samalla kuin hänen johdollaan opiskelevain työskennellessä kehittyi käsivarren voima, tuo tarmokas voima, joka on meidän karua luontoa vastaan taistelevalla kansallamme ollut aina elinehtona toimeentulossaan, niin samalla kehittyi myöskin sellaisen miehen esimerkillä ja ohjauksella henkisetkin voimat, joita on aina hyvä käyttää elämäntaistelussa kiusauksia vastaan. Mäkisen kunkin tehtaan ja muiltakin työmiehiltä vaadittiin aina ehdottomasti raittiutta ja joka tätä vaatimusta ei täydellisesti noudattanut sai muutta mutkitta heti poistua pois sen miehen palveluksesta, jonka järjestyksen periaatteena

oli myöskin raittius. Tuossakin suhteessa on ollut ja on vieläkin Mäkisen tehdasliike raittiusaatteenkin eturivissä. Ja on siis tuon jalon miehen ansioksi sekin luettava, että hänen tehtaansa y. m. hyväksen ottaneiden miehistön kasvoilla näkee raittiuden leiman, joka kyllä puolestaan puhuu voittamatonta totuutta raittiuden ihanteista ja siitä kotitaiteen luonnollisesta ilmeestä, jonka raittius omistajaansa maalaa.

Tämäkin olkoon kiitollisena tunnustuksen lisäyksenä lehtori Mäkisen elämäkertaan, siitä siunauksellisesta uutisviljelyksestä, jota hän suomalaisella sitkeydellään karussa maassamme harjoitti. Vaikka ihmisen järjellä ajatellen liian aikaiseen kuolon viikate katkaisi tuon suuren korvenraatajan elämänlangan, niin on kumminkin hänen muistonsa ikuisesti pysyvä kulttuurihistoriamme ensi lehdellä.

A. Tattari.

Eero Mäkisen elämäkerrassa viime numerossa on erehdyksestä mainittu hänen olleen naimisissa rovasti Lars Stenbäckin tyttären kanssa; pitää olla C. Fr. Stenbäckin, Alavuuden rovastin tyttären kanssa.

Toimitus.

KOTITAIDE (B) V:n SISÄLLYS.

KIRJOITUKSET:

PIIRUSTUS- JA TAIDEOPETUS SEKÄ KOULUKÄSI-
TYÖT Keskustelun alaisiksi tulevaan
SEMINAARIN OPETTAJAIN KOKOUKSEEN —
Yrjö Blomstedt.

KOLME AATTEIDEN MIESTÄ KANSAKOULUN KÄSI-
TYÖOPETUKSEN LUOMATYÖSSÄ III. Sven
Adolf Hedlund — Y. B.

VIELÄ UUSI HÖYLÄPENKKI KANSAKOULUJA VAR-
TEN. Y. B.

VÄHÄN LISÄYSTÄ KOTITAITEEN VIIME NUME-
ROSSA OLLEESEEN LEHTORI EERO MÄKI-
SEN ELÄMÄNTYÖHÖN — A. Tattari.

Höylänterän hiomatuki.

Uudempaa ulkomaalaista kirjallisuutta piirustus- ja
taideopetuksen alalta. Y. B.

KUVAT:

Sven Adolf Hedlundin muotokuva.

Jyväskylän miesseminaarin oppilastén valmistamia
huonekaluja.

Opettaja Otto Hämäläisen uusi kansakoulun höylä-
penkki.

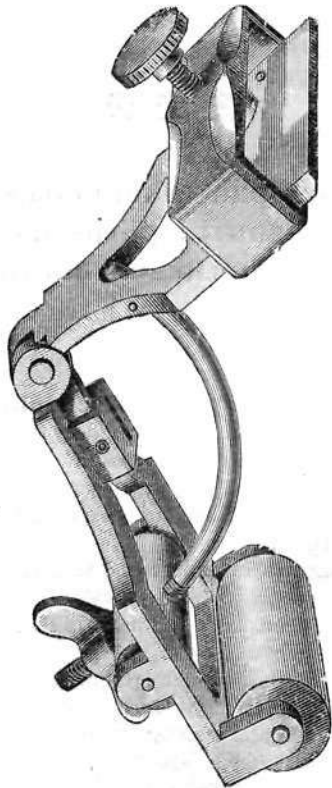
Höylänterän hiomatuki.

Höylänterän hiomatuki.

HIOMATUKI, uutta laitetta on äskettäin ilmestynyt *Julius Tallbergin rakennusainekauppaan Helsingissä*. Esitämme kuvan tästä pienestä tahkossa käytettävästä koneesta, joka on osottautunut varsin käytännölliseksi. Tämän hiomatuen

muodostaa saranan muotoinen rauta, jonka toiseen puoleen höylänterä lujalla ruuvilla kiinnitetään ja toisessa päässä on pyörivä rulla, joka hiotessa nojaa tahkon pintaan. Kumpaakin osaa pitää kulmitaisessa asennossa toisiinsa vieteriputki, jota voi kiristää ja höllittää erityisen ruuvien avulla. Täten voi tahkottavan raudan teräpinta saada sen kaltevuusasennon, kuin kulloinkin on tarve. Koneetta saattaa myös

**SUOMEN VÄRIJÄ
VERNISATEHTAAN
OSAKEYHTIÖ**
HELSINKI E-ESPLANAADIN
KATU 8
VIIPURI KATARIIINAN
KATU 4
TURKU ISO HÄMEEN
KATU 32
VÄREJÄ JA VERNISSOJA
KAIKKIA LAJIA
**EDULLISIN OSTO =
PAIKKA JÄLLEEN
MYYJILLE**

Häkli, Lallukka ja Kumpp.

== Tukku-kauppa Wiipurissa ==

suositta muitten tavarainsa ohella
todellisesti hyvää

Teetä,

jota on saatavana kaikissa hyvin varustetuissa kauppapuodeissa.

Jokainen käärye on varustettu vieressä olevalla leimalla ja tavaramerkillä, sekä sisältää tutkimustodistuksen.

S. Svensk'in Rääteliliike

Yrjönkatu 16. * Puhelin 22 97.

Havanna-Sikari-Tuonti-Liike

-- (Omistaja --
JACOB REINCKE).

City, Aleksanterink. 54 * HELSINKI * Telefooni 40 02.

Varasto: Koti- ja ulkomaisia sikareja, paperosseja y. m.

Erikoisuus: Kotitekoisia paperosseja.

T. JÄRVELÄISEN

Pyytäkää aina hintaluetteloita!

Kalustot y. m. valmistaa Hietalahden Höyrynikkaritehdas.

laatimia uusia mallikokoelmia, mallipiirustuksia, työkalustoja, sorvikoneita ja höyläpenkkiä käsityönopeudesta varten saadaan tilata joko kokoelmain laajalta itseltään tai skateemisen kirjakaupan sekä Kansanopettajain osakeyhtiön Walistuksen kautta.

Tupakkatehdas Osakeyhtiö Virginia

TAMPEREELLA.

Suositta hyväksi tunnettuja teoksian, paperosseja: »Union», »1900», »Virginia», »Pynnikki»- ja »Viel' uusi päivä kaikki muuttaa voi» sekä **Pippu-tupakka** »Tampereen vaakuna Prima» ja »Propeerari». — **Huuli nuuskaa**. Valmisteet ovat hienointa turkkilaista tupakkaa.

Kaikki paperossit imukkeilla varustetut. »Tampereen vaakuna Prima'n» polttajat saavat piipun joka 1/1 ja 1/2 kartuusille ilmaiseksi.

UUTTA! »Ideal» — »Monopol».

Mäkisen Tehdasliike

* Sortavalassa *

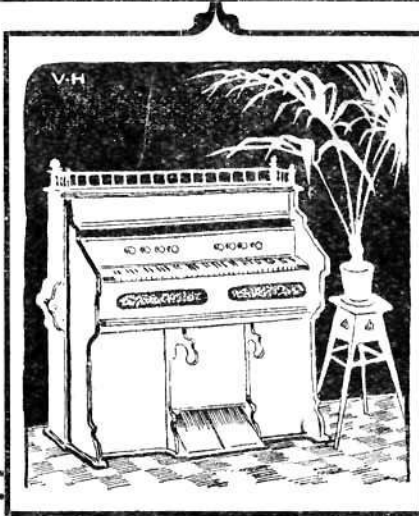
valmistaa tunnettuja

Urku- - - - -

harmoonejaan

nykyajan taide-
suuntaa vastaa-
vassa ulko-asussa

*Kuvallisia
hintaluetteloita
maksutta*

Toisena erikois-
alana jo on 20 v.
aikana ollut kaikkien
**käsityön-ope-
tusvälineitten**

valmistus kansa-
kouluille - - - - -

*Alituiset
varastot*

käyttää suorien sorvirautojen ja etenkin tasatalttojen terotukseen. Se on siis erittäin tarpeellinen jokaisen puukäsityöläisen työpajassa. Yksityiselle tahkomiseen tottumattomalle „kotitaitelijalle“ on se välttämätön kapine. Ja jokaiseen käsityökouluun on se hankittava. Koneen (tilaajalle lähetettynä) hinta 5 markkaa on siksi halpa, että sen hyvin kannattaa ostaa. Tilausosote on: Julius Tallberg, Helsingissä.

Uudempaa ulkomaalaista kirjallisuutta piirustus- ja taideopetuksen alalta.

Esittänyt Y. B.

I.

Karl Kimmich, Die Zeichenkunst, methodische Darstellung des gesamten Zeichenwesens. Piirustustaito, opetusmuodollinen esitys koko piirustusaineesta. Leipzig. G. J. Göschen'sche Verlagshandlung. 1902.

Teoksessa on 582 sivua, sisältäen 1091 tekstikuvaa ja 57 väri- ja valopainotaulua. Hinta yhteensä 23 viholta irrallisine korukansineen 25 Rmk.

Tämä suurisuuntainen merkkiteos on jaettu kahteen nidokseen (joista edellinen 9:ään, jälkimmäinen 8:aan lukuun) ja tekevät siinä etevät Saksan ja Itävallan piirustus- ja taideopettajat selvää, kukin itsenäisissä esityksissään omasta alastaan.

I luvussa Tübingenin kuulusa professori Konrad Lange tekke seikkaperäisesti selkoa „*Taiteen suhteesta luontoon*“ huomauttaen muun muassa, että opetuksessa enemmän kuin tavallista olisi muistettava „taiteen yleensä ei voivan luontoa tarkalleen jäljitellä, vaan täytyy sen aivan määrättyjen lakien mukaan sitä muodostella.“

II luvussa esittää Stuttgartilainen Albert Kull „*Piirustusta lapsille*“ erinomaisen hauskan muodossa. Hän osottaa m. m. niitä sielutieteellisiä lakeja, jotka ovat määräämässä lasten omaa piirustustapaa. Systemaattisesti järjestelty kuvasarja, joka perustuu kokonaan luonnonaiheisiin, luo ensin eteemme vahvoilla suorilla viivoilla ja pisteillä kuvattuna eläimiä, puita, taloja j. n. e.; sitten näemme käyräviivoin kuvattuja koiria, kissoja, jäniksiä, porsaita, kameelia, monen moisia lintuja, ihmisiä j. n. e., kaikki mitä elävimmässä asennoissa. Tämän jälkeen on kuvattuna täysillä, mustilla ympyröillä, ellipsillä y. m. muodoilla esitettyjä luonnonaiheita. Pää on pyöreä, ruumis soikea, jalat viivoilla kuvatut j. n. e.

(Jatk.)

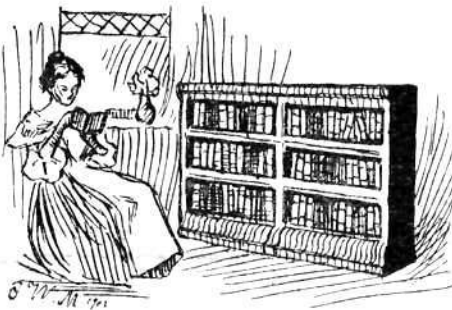
HELSINGISSÄ,

J. SIMELIUKSEN PERILLISTEN

KIRJAPAINO OSAKEYHTIÖ,

1902.

KOTITAIDE (B) V.

Wernikken ❀ ❀

Laajennettavia Kirjakaappeja.

Ei koskaan liian isot,
ei koskaan liian pienet
aina tarpeeksi tilavat.

❀ Nämät amerikalaiset **Jhanne-Kirjakaapit** ovat kokoonpannut **yksineistä**, jotka sovitetaan toistensa yläpuolelle, ja sivuille. ❀ Siten kasvaa kirjakaappi sitä mukaan kuin kirjavarasto. ❀ Ilmativiit lasiovet suojaavat kirjoja. ❀ Ylösnostettuina, liikkuvat ovet automaattisesti. ❀ Mainioimpia kirjakaappeja koteihin, kirjastoihin ja konttoreihin. ❀ Eri suuruuksia, tammesta ja mahongista aina varastossa. ❀

C. Mannerheim'in Kontori, Helsingissä.

Hintaluetteloja ja prospektejä maksutta pyynnöstä.

Käsityön-opettajia ja jotka ovat saaneet tunnollisen

matti-koulussa Sortavalassa, opin-perustan **E. Mäkisen am-**

voidaan saada erilaisiin toimiin **Puusepän-ammattilaisia**

allekirjoittaneen, koulun johtajan välityksellä — **Lauri Mäkinen, Sortavalassa.**

☞ Suomen halvin soitinkauppa on

Baskin Pianoliike

Perust. 1877. ★ HELSINKI - Aleksanterink. 17.

Edustaa kestävimpiä ja lajimpia pianiinoja, parhaimmanäänistä, etevien tehtaitten valmistamia. 6-10 vuoden takaa.

Käytettyjä soittimia vastaanotetaan vaihtokaupassa ja lasketaan niistä korkeimmat hinnat.

Korjauspaja

Pianoja, Urkuja, Viuluja y. m. varten. Kiillotuksia suoritetaan ulkomaisen menetelmän mukaan.

Pianojen y. m. virityksiä suorittaa huolellisesti

Tel. 17 69.

J. A. BASK.

Polttakaa ainoastaan alkuperäisiä

„Isänmaa“

paperrossia, jotka valmistetaan hienosta Turkin tupakasta. Hinta ainoastann 25 p. laatikko.

Tupakkatehdas „Fennia“

— Helsingissä. —

Telef. 26 64.

☞ Karttakaa Viipurilaista jäljennöstä.

J. Hirvelän

Urkuharmoonitehdas

Tampereella

sulkee täten soitantoa rakastavan yleisön ynnä kansakoulujen johtokuntien suosioon hyvän maineen saaneita ja useissa näyttelyissä palkittuja teoksiansa.

Huom.! Tukholman Taide- ja Teollisuusnäyttelyssä v. 1897 palkittu kunniamerkinnolla. — Hintaluetteloja lähetetään pyydettyessä.

Osoite: Vellamonkatu 4, Tampere.
Telef. 7 25.

J. E. HEDÉN^{IN} ☞

Urkuharmoonitehdas * TAMPEREELLA

Varastossa URKUHARMONIA koteja ja kouluja varten.

HUOM.!

Teokset palkittiin Pariisin Maailmannäyttelyssä vuonna 1900.

HUOM.!

HENRIK EKBOM

Fabianink. 28. — Puhelin 10 99.

Verhoilija ja Koristelija

Höyryhuonekalutehdas

Tso varasto valmista työtä.

Tilaukset suoritetaan hyvin ja pian.

Huokeat hinnat!

Juho Wirtasen

★ **Jalkineliikessä** ★
3 I. Heikinkatu 3

suuri varasto hyviä jalkineita. Tilaukset suoritetaan nopeaan ja huolellisesti. ✦

Julius Tallberg

Suuri varasto

Puusepäntökaluja ja tarpeita

n. k. Höyliä — kaikkealajia. Tasotus-, silitys-, uurros-, koru-, lista- ja reunushöylänteriä. * Purastimia, Koururautoja, Sorvirautoja, Sahoja — amerikalaisia, englantilaisia ja ruotsalaisia. * Kirveitä, Vasaroita, Pihtiä, Puunleikkaustyökaluja. * Amerikalaisia käsityökaluja — kaikkea laatua, Ruuvipuristimia, Liimapihtiä, Kulmioita, Mittapuita, y. m., y. m., y. m.

K. H. Renlund

HELSINKI.

Suurin varasto **Jonas & Colwers'in** teräkaluja
niinkuin:
(Lasisilmä-merkki)

Höylänteriä, Talttoja, Koururautoja, Puu-
veistoteriä, Viiloja, Raspia y. m., y. m.
Myöskin Amerikalaisia työ- ja te-
räkaluja tukuttain ja vähittäin

K. H. Renlundilla Helsingissä.

Kuvallisia hintaluetteloja pyynnöstä.

Nikolaink.
- 15 -

JOHN ERICSSONIN

Puhelin
- 2536 -

Huonekaluliike, Puuseppä- & Verhoilijatehdas

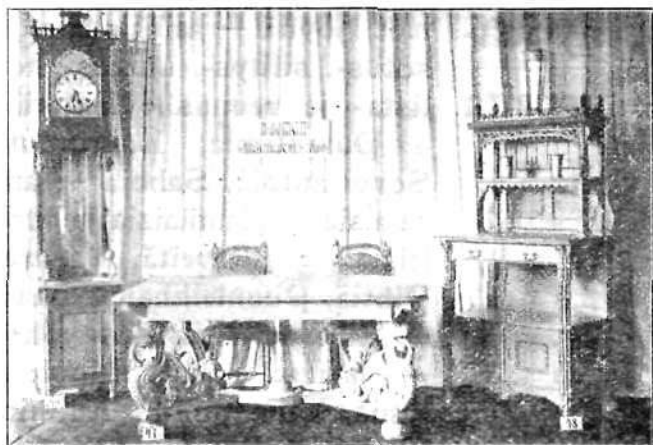
Valmistaa huonekaluja ja huonesisustuksia.
Korjaa vanhoja sekä anttiikkisia huonekaluja.
Valmistaa matrassuja ja päällystää huonekaluja.

Varasto alkuperäisiä huonekaluja. Laatii piirustuksia ammattialaansa kuuluville töille.

Pianiinoja

saadaan nyt suoraan Pianotehtaasta „Hellas“. Koet-
takaa ja verratkaa. Taataan parhaiden ulkomaalaisten
vertaiseksi. Käytettyjä soittokoneita korjataan.

Kunnioituksella:
HELLAS OSAKEYHTIÖ.
Antinkatu 43. — Telef. 3774.

N. Romanin Höyröpuu- sepäntehdas Turussa

Huonekalumakasiini ☼ (Perust. 1871)

Helsingissä:

Mikonkatu 4 (Passasi)

sekä **Turussa:**

Linnankatu 47.